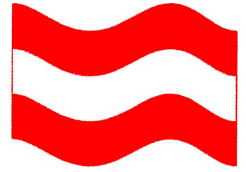

SREČNO, SOSEB

MAREC 2010

*Društvo slovensko-avstrijskega prijateljstva
Verein Slowenisch – Österreichische Freundschaft
Ljubljana*

SPOŠTOVANI ČLANI IN PRIJATELJI DRUŠTVA SLOVENSKO- AVSTRIJSKEGA PRIJATELJSTVA

*Dr. Peter Vencelj,
predsednik DSAP,
uvodna beseda na
občnem zboru
DSAP 2009.*

Društvo slovensko-avstrijskega prijateljstva je bilo ustanovljeno z namenom povezovanja in poglobljanja prijateljstva med Slovenijo in Avstrijo, še posebno z obmejnimi deželami Koroško, Štajersko in Dunajem, kjer organizirano živijo Slovenci. Tu smo poklicani vsi, da vsak po svojih možnostih, prispevamo k boljši kulturi srca in medsebojnega sobivanja. Takšna možnost je tudi naše društvo prijateljstva.

Soočeni smo s spoznanjem, da dosedanji način življenja v mnogih pogledih ne zagotavlja več pravega in normalnega razvoja družbenega življenja. Govorimo o družbeni krizi. Ta se sicer kaže najbolj kot finančno gospodarska kriza, vendar je v svojem bistvu nekaj drugega. Ni potrebno veliko razmišljati, da spoznate, da ima kriza svoje prave korenine v slabih in neustreznih medčloveških odnosih na vseh ravneh, v opuščanju temeljnih vrednot družbenega obnašanja, ki so se oblikovale skozi zgodovinske izkušnje in razvoj naše civilizacije ter v neodgovornem in surovem obnašanju do narave in okolja. Skrb le za materialni razvoj, ki ga poganjata potrošništvo in neodgovorno uživaštvo, morajo zamenjati prizadevanja za medsebojno uravnoteženo materialno, kulturno in duhovno bogato družbeno življenje.

Vsakoletni zbor članov in prijateljev društva je tisti dogodek, ko se ozremo na delo društva v preteklem letu in načrtamo naše delovanje v novem letu. Naš častni predsednik gospod Jože Jeraj je skupaj s podpredsednico društva gospo Majdo Fister začel pred leti s prireditvijo KKD – Koroški kulturni dnevi, s katero želimo predvsem opozoriti na bogato kulturno življenje med našimi rojaki na Koroškem. V preteklem letu smo uspešno izvedli 7. KKD, kjer so pri otvoritveni prireditvi in na zaključnem koncertu sodelovali tudi člani nemško govoreče skupnosti, kar so mnogi toplo pozdravili. Kot je navada sta bili tudi v lanskoletne KKD vključeni mladinska gledališka predstava (GUERRnicA – Propad Evrope) in lutkovna igrice (Mali princ). Posebej moram omeniti predstavo »Zvočnost koroške govornice v pesmi in besedi«, ki

smo jo mnogi ocenili za eno najboljših prireditev v dosedanjih KKD. Kot stalnica se v okviru KKD izmenično predstavita tudi obe kulturni organizaciji KKZ in SPZ. V preteklem letu je svojo predstavitev imela KKZ skupaj z inštitutom Urban Jarnik povezano z obletnico rojstva Pavla Kernjaka.

Program 8. KKD v tem letu si poglejte v tem glasilu. V sestavinah je podoben dosedanjim. Še prav posebno pa sem vesel, da se je Mestna občina Ljubljana ponovno odločila za sodelovanje in podporo pri izvedbi KKD, ki v celoti poteka v mestu Ljubljana. Prezela je pokroviteljstvo in večji delež otvoritvene prireditve, ki bo letos potekala na Ljubljanskem gradu.

V DSAP smo v preteklem letu izpeljali sami ali skupaj z drugimi društvi nekaj družabnih in strokovnih izletov v Sloveniji in v zamejstvo. S tem bomo nadaljevali tudi v tem letu, saj so takšni izleti prilika za obogatitev znanja, medsebojno spoznavanje in prijateljstvo. Posebno pa si želim, da bi še bolj sodelovali z društvi avstrijsko slovenskega prijateljstva v Gradcu, Celovcu in na Dunaju. Upam, da bomo v tem letu bolj uspešni kot v preteklem. Vabljeni k sodelovanju.

VABILO

Vljudno Vas vabimo na redni zbor članov Društva slovensko-avstrijskega prijateljstva, ki bo v sredo, dne 24. marca 2010 ob 17. uri v prostorih Svetovnega slovenskega kongresa, Cankarjeva 1, Ljubljana, 4. nadstropje.

Predlagamo naslednji dnevni red:

1. Otvoritev zбора in pozdrav predsednika društva
2. Izvolitev delovnega predsedstva, zapisnikarja in dveh overovateljev zapisnika
3. Ugotovitev sklepčnosti in sprejem dnevnega reda
4. Poročilo predsednika o delu društva v letu 2009
5. Finančno poročilo za leto 2009
6. Poročilo nadzornega odbora
7. Razprava o podanih poročilih in njihov sprejem
8. Predstavitev programa dela društva za leto 2010
9. Razprava o programu in pobude članov
10. Pozdravi gostov in predstavnikov partnerskih društev
11. Razno

Prijateljsko druženje po uradnem zaključku zбора.

Vse člane Društva obveščamo, da bodo lahko na občnem zboru plačali letno članarino, ki znaša 15 EU in 5 EU za vsakega nadaljnje družinskega člana.

Ljubljana, 3. marca 2010 Predsednik DSAP: dr. Peter Vencelj

Upravni odbor se sestaja razen v poletnih počitnicah vsaj enkrat mesečno, po potrebi pa tudi bolj pogosto. Kolikor je mogoče smo si delo razdelili med seboj, vendar zaradi različnih razlogov so obremenitve še vedno zelo različne. Kar veliko težav nam povzročajo spremembe v različnih predpisih in vedno bolj obsežnih birokratskih zahtevah. To nam jemlje voljo in čas za pravo vsebinsko in organizacijsko delovanje. Delo članov društva je v veliki meri prostovoljno, le delno se jim povrnejo realni materialni stroški.

Brez podpore Urada RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, ljubljanske Energetike, Veleposlaništva in Kulturnega foruma Republike Avstrije, Kluba koroških Slovencev, Galerije Družina, Zveze bank Celovec, Svetovnega slovenskega kongresa in Zavoda sv. Stanislava v Šentvidu ne bi mogli izvesti našega programa. Hvala vsem za prijateljstvo in podporo.

dr. Peter Vencelj, predsednik DSAP

POROČILO O DELU IN REALIZACIJI PROGRAMA ZA LETO 2009 – 7. KOROŠKI KULTURNI DNEVI IN OSTALE DRUŠTVENE DEJAVNOSTI

Vse naše delo in udejstvovanje je poleg prijateljevanja s sosednjim narodom obenem tudi želja prispevati k preživetju slovenske narodne skupnosti na Koroškem. Ni tu toliko pomembna materialna osnova preživetju kot dejstvo samopotrjevanja in s strani večinskega naroda priznavanje obstoja tudi drugih državljanov z enakimi ali še višjimi kulturnimi vrlinami, kot jih imajo sami. Potrjevanju te odličnosti največ pripomore zavestno potrjevanje slovenske identitete in to velja prav povsod, kjer se ta identiteta vključuje. Vse tovrstne izmenjave kulture so edini način ustvarjanja medsebojnega prijateljstva in mirnega sožitja.

Ob dejstvu, da se na Koroškem srečuje več identitet – je bilo najvažnejše vodilo letošnjim prireditvam poudarjanje sožitja nemških in slovenskih ustvarjalcev v enem prostoru. Ob srečevanju z obojimi se je izkazalo, da so vse pregrade med enimi in drugimi često prenapihnjene in nudijo le opore političnim razhajanjem.

Zamisel podpredsednice DSAP, da bi povabila k oblikovanju programa tudi nemško govoreče ustvarjalce, je bil korak k povezovanju in k brisanju razlik v nacionalni pripadnosti. Iz te težnje se je oblikovala zamisel o razstavi, ki je nastajala že tri leta poprej in ki je združila kmečke žene z vse Koroške in Tirolske. Izoblikovala se je izredna likovna prireditev – razstava »Lebenslandschaften-Malerei und Graphik Oesterreichischer Bauerinnen«. Pripravile so jo umetnice, včlanjene v Kmečko zvezo žena Južne Koroške, ki jo sestavljajo nemško in slovensko govoreče žene skupaj. To je bil prikaz likovnih del 22. umetnic autodidaktinj, ki pa so se izobraževale na številnih tečajih in slikarskih šolah po Koroškem. Njihova dela so bila res odličen prikaz ustvarjalnosti, ki bi bila brez samoiniciativ povsem potisnjena v ozadje. Svoje umetniške ambicije izražajo v izredno homogenem prikazu slikarskih stvaritev

v najrazličnejših tehnikah. Na sami otvoritvi in tudi kasneje je prevladoval medkulturni dialog, ko so ustvarjalke lahko izmenjavale vedenje in izkušnje, kar jih je zbliževalo, in brez predsodkov so potrjevale pripadnost različnim narodoma, obenem s posebnim razumevanjem duhovnih vrednot takega skupnega ustvarjanja. Z oblikovanjem razstave in kataloga, ki sva ju pripravila in oblikovala skupaj s prof. dr. Petrom Fistrom, so bile vse udeleženske izredno zadovoljne, kar so potrjevale njihove zahvale, ki so jih posredovale po končani razstavi.

Drugi programski sklop po zamisli podpredsednice Majde Fister so bile predstavitve koroških dialektoloških značilnosti v besedi in pesmi v dvorani Zavoda Sv. Stanislava v Šentvidu pri Ljubljani. Tako smo želeli našim članom društva kot mnogim drugim poslušalcem prikazati jezikovno raznolikost zamejske koroške regije, da bi se razblinilo mišljenje le o enem »koroškem« dialektu. Najbolj originalen način je bil, da sem z izdelanim projektom povabila v Ljubljano domačine iz vseh treh dolin. Vsebina programa je spreminjala odnose med nemško govorečimi domačini in Slovenci, ko so skupaj oblikovali program izvirne izročilne slovenske ljudske kulture od zadnjih vasi ziljske doline pa vse do Podjune in so mimo vseh političnih in drugih pritiskov na odru družno prepevali stare slovenske pesmi. V nastopu so s svojim nepotvorjenim govorom in pesmijo izrazili neverjetno pestrost in bogastvo na dialektološkem področju. Znanstveno je dialekte najprej predstavila dialektologinja dr. Herta Maurer Lausegger, profesorica slavističnega oddelka celovške Univerze. Povabljeni so bili domačini iz Gornje Zilje, kjer se morda še kdaj sliši domača ziljska govorica, ki pa dnevno izginja. Pevski zbor »Domovina« je dolgo časa potreboval, da so »naštudirali« stare domače slovenske pesmi, ki so bile dejansko avtentične, dodali so tudi dve pesmi v nemškem jeziku, domačin iz Dolan pri Šmohorju pa je »marnov« z vodjo vsega kulturnega dela v Zahomcu gospo Milko Krigel. Enako so predstavili rožansko narečje tudi domačini z Gur in iz Roža »Rožanski muzikanti«, ki so obenem pevci kvinteta »Vaščan' pojo« z duhovitim povezovalcem Alexom Schusterjem. Podjuno pa so predstavili domačini iz Podjune – to je Oktet Suha in pesnik Stanko Wakounig s svojimi pesmimi v podjunskem narečju s sogovornikom g. Škofom iz Mlinč v Podjuni. Tako smo lahko na najbolj avtentičen način doživljali vso zvočnost koroške govornice v pesmi in besedi, ki jo vedno zaznamujemo kot najbolj melodiozno danost izmed vseh pokrajin slovenskega etničnega prostora. Nujno bi bilo podpirati jezikovne posebnosti tudi na tak način, zlasti ko vidimo, kako neusmiljeno izginjajo vse jezikovne značilnosti in lepote, nekaj, kar nas je stoletja odlikovalo in delalo posebne s svojo visoko kulturno dediščino – sicer nas bo pospešeno odmiranje teh značilnosti prav v zadnjih letih povsem izenačilo z ostalim svetom in nas preprosto ne bo več. Skupno druženje vseh treh skupin jim je bilo v veliko zadovoljstvo, saj na Koroškem za tako prijateljevanje po njihovih izjavah doslej ni bilo veliko možnosti. V pogovorih z nastopajočimi po prireditvi so izrazili misli, da je tovrstna prireditev pravi most povezovanja med ljudmi in med ustvarjalci ter tistimi, ki

željivo spoznavati kulturno bogastvo sosedov. Zato tudi na tem mestu vsem iskrena hvala!

V prostorih Svetovnega slovenskega kongresa je bil predstavitveni večer dosežkov Krščanske kulturne zveze in Narodopisnega inštituta Urban Jarnik. Predstavljene so bile predvsem številne publikacije, ki jih izdajata KKZ in Inštitut. Publicistično delo je izredno bogato in raznoliko, o čemer pričajo številne monografije o velikih slovenskih ustvarjalcih Koroške. Tudi zvočna beleženja so izrednega pomena, saj dokazujejo vse bogastvo pevske kulture koroškega človeka in so obenem najbolj plemeniti dokazi identitete in odličnosti naroda.

Kot gledališki del v Šentjakobskem gledališču smo se odločili za predstavo »GUERRnicA – Propad Evrope« v izvedbi gledališke skupine mladih »Teatr Šentjanž«. Delo je bilo veliki manifest proti vojni in nasilju. Gledališka izvedba mladih je bila na kvalitetni višini, le z manjšim številom gledalcev, ker je bila predstava predhodno enkrat že izvedena v Ljubljani. Za najmlajše je bila pripravljena tudi lutkovna predstava lutkarjev iz Šmihela z naslovom »Mali princ«. Lutkarstvo je med mlajšimi igralci Koroškem zelo priljubljeno, kar dokazuje vrsta slovenskih lutkarskih skupin (samo v Celovcu delujejo tri lutkarske skupine) saj so to prvi koraki nadaljnjemu gledališkemu udejstvovanju. Prepolna dvorana Lutkovnega gledališča je bila dokaz s kakšno toplino sprejemajo tovrstne predstave najmlajši.

Sledil je še koncert Mladinskega mešanega pevskega zbora iz Celovca pod vodstvom dirigenta prof. Edija Oražerja. Dvorana Slovenske filharmonije je bil povsem zasedena in z zadovoljstvom spremljani program je odlično zaključil sedme Koroške kulturne dneve.

Vendar društveno delo s Koroškimi kulturnimi dnevi ni bilo zaključeno. Kaže opozoriti še na vrsto sestankov Upravnega odbora, na sodelovanje s partnerskimi društvi in inštituti, z Društvom »Avstrijsko-slovensko prijateljstvo« iz Gradca, ko so pripravili izlet v Belo krajino – naši člani so bili tudi na njihovem 16. Gala večeru s plesom. Avstrijski veleposlanik je vabil na slavnostni sprejem ob državnem prazniku Republike Avstrije v hotelu Mons v Ljubljani. Klub Korošcev v Ljubljani, ki ga uspešno vodi mag. Arah Janko je organiziral Gala ples v hotelu Slon, kjer so se vrteli tudi nekateri naši člani itd. Pomembni so bili tudi izleti oziroma natančneje strokovne ekskurzije, ki nam jih je uspelo pripraviti – izlet v Goriška Brda, »Po poti Omanovih umetniških stvaritev« in »Po Pomurju in Porabju«. Tako se vedno znova pokaže, da je druženje v DSAP prijetno, poučno in koristno.

prof. Majda Fister, podpreds. DSAP

Izvedbo 7. Koroških kulturnih dnevov 2009 so omogočili:

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Veleposlaništvo Republike Avstrije, Kulturni forum pri Veleposlaništvu R. Avstrije, Energetika Ljubljana, Galerija Družina, Zavod Sv. Stanislava Šentvid pri Ljubljani, Slovenska filharmonija, Klub koroških Slovencev Ljubljana in Zveza bank Celovec/Klagenfurt.

7. KOROŠKI KULTURNI DNEVI v Ljubljani

Od 14. do 24. aprila 2009 v LJUBLJANI: v galeriji DRUŽINE, v dvorani ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE V ŠENTVIDU, v LUTKOVNEM IN ŠENTJAKOBSKEM GLEDALIŠČU, v prostorih SVETOVNEGA SLOVENSKEGA KONGRESA in v Kozinovi dvorani SLOVENSKE FILHARMONIJE

PRIREDITELJI:

Društvo slovensko avstrijskega prijateljstva, Krščanska kulturna zveza Celovec, Slovenska prosvetna zveza Celovec, Kmečka izobraževalna skupnost na Koroškem

Prireditev so omogočili:

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, Energetika Ljubljana, Veleposlaništvo Republike Avstrije, Kulturni forum pri Veleposlaništvu R. Avstrije, Zveza bank Celovec/Klagenfurt, Klub koroških Slovencev, Galerija Družina, Svetovni slovenski kongres, Škofijska gimnazija v Šentvidu

Življenjske pokrajine v slikah
koroških kmetič-umetnic

Gemalte LebensLandschaften
Kärntner Bäuerinnen

Projekt »Življenjske pokrajine v slikah/Gemalte LebensLandschaften« je nastal v okviru avstrijskega zveznega projekta, ki ga je realizirala Kmetijska zbornica v letih 2007 in 2008.

Razstava v Ljubljani je sad sodelovanja Kmečke izobraževalne skupnosti – KIS in oddelka za kmečko gospodinjstvo pri Koroški kmetijski zbornici ter

Društva slovensko avstrijskega prijateljstva – DSAP.

Razstavo sta pripravili gospa Vida Obid pri KIS in prof. Majda Fister DSAP.

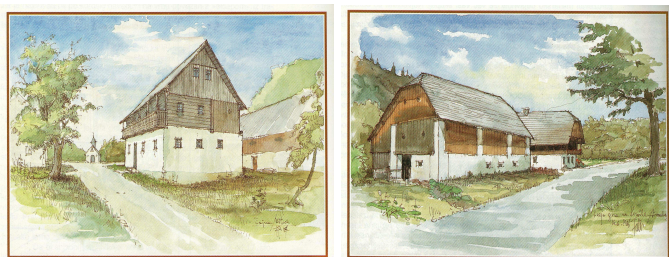
Galerija »Družina«
Krekov trg 1
Ljubljana
od 14. 4. 2009 do 25. 4. 2009

**V OKVIRU 7. KOROŠKIH KULTURNIH DNEVOV:
Prireditev vseh treh dolin Južne Koroške**

**ZVOČNOST KOROŠKE
GOVORICE
V PESMI IN BESEDI**

Nastopajo pevci zbora »Domovina« z Zilje,
»Rožanski muzikanti«
z Gur in oktet »Suha« iz Podjune,
spremljajo jih domači pripovedovalci narečnega izročila,
strokovno vodstvo dr. Herta Lausegger

V petek, 17. aprila ob 18. uri
V dvorani Škofijske gimnazije v Šentvidu v Ljubljani
Vstop prost!

Nastop pevcev z Zilje in povezovalke Milke Krigl. (Foto I. Vencelj)

**PISMO Z ZAHVALO KMETIJSKE
IZOBRAŽEVALNE SKUPNOSTI
ZA KOROŠKO**

Spoštovana gospa Fister,

Prav te dni sem obiskala vse kmetice širom po Koroški, ki so sodelovale na razstavi in na odprtju Koroških kulturnih dni v Ljubljani in jim vrnila slike. Vse so bile zelo navdušene nad dejstvom, da so razstavljale v Ljubljani, v tako lepih razstavnih prostorih, da so si z vodstvom ogledale slovensko glavno mesto, saj jih je bilo kar nekaj, ki še nikoli niso bile v Ljubljani in Sloveniji. Prav presenečene so bile nad razstavo svojih del, ki so bila izredno estetsko in smiselno razporejena v obeh razstavnih dvoranah. Res lep uspeh in priznanje je bil to za umetnice ustvarjalke.

Naročile so mi, da se v njihovem imenu prav lepo zahvalim organizatorjem, Društvu Slovensko-avstrijskega prijateljstva, prav posebej pa še Vam, gospa Fister, da so bile tako lepo sprejete. Tudi vodja oddelka za izobraževanje pri Koroški kmetijski zbornici, ga. Gertraud Lauritsch, ki mi je na Koroškem pomagala izbrati umetnice in slike, se prav lepo zahvaljuje za povabilo ter za dobro in res brezhibno sodelovanje.

Osebnost sem bila zelo presenečena, da je bilo zanimanje za udeležbo na odprtju v Ljubljani tako veliko, tako da sem morala naročiti celo večji avtobus, zaključiti prijave, tako da so pač nekateri prišli z osebnimi avtomobili. Bile so resnično kmetice iz vse Koroške, največ celo iz zgornje Koroške. Mislim, da je to velik uspeh in smisel takih čezmejnih povezovanj – spoznavanje sosedov. Marsikateri predsodek se tako razblini!

Otvoritev razstave kmetic-slikark - ob uvodni besedi prof. Majde Fister je razstavo otvoril dr. Žekš, minister za Slovence v zamejstvu in po svetu RS. (Foto: I. Vencelj)

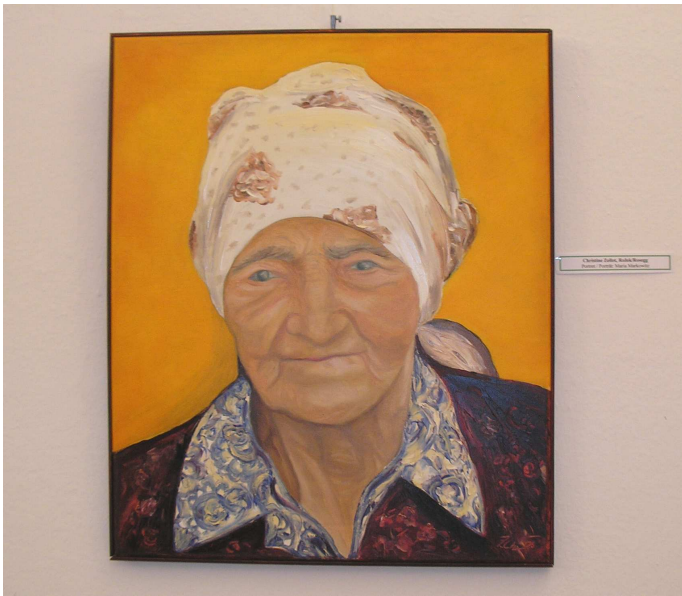
Tudi odmevnost je bila pri nas na Koroškem dobra – v časopisu Kmetijske zbornice, ki ga prejema vsi kmetje na Koroškem, je bilo celostransko poročilo z 2 slikama (z udeleženkami, organizatorji in ministrom Žekšem), v Kmečkem glasu in v Novicah je bilo poročilo, reklamo smo imeli na slov. oddajah v ORFu. Na naši spletni strani - www.kisnet.at – smo to prireditev tudi spremljali. Tudi Biotehniški šoli iz Nakla velja vse priznanje, saj so pripravili vrhunsko estetski in okusen bife. Kmetice so vse to res opazile in pohvalile – to ostane za vselej v spominu.

Tudi jaz se Vam prav prisrčno zahvaljujem za skrbno pripravo in izvedbo Koroških kulturnih dni v Ljubljani, čuti se, da ste z vsem srcem pri vodenju tega projekta, še posebej pa še pri tistih prireditvah, ki ju v celoti pripravita z gospodom soprogom! Posebna zahvala velja tudi Vašemu možu, saj vemo, da Vam je pri postavitvi in katalogu veliko pomagal! Veliko lahko naredimo skupaj v zadovoljstvo Koroških Slovencev in matične Slovenije.

Edi Oraže mi je dal CD s slovenskim katalogom razstavljavk in lepakom – dala sem vsaki udeleženci za spomin po 1 izvod, hvala Vam. Ko bom spet kdaj v Ljubljani, se bom oglasila, da se še dogovorimo o nadaljnjih akcijah. Upam, da bomo še vnaprej tako odlično sodelovali!

Lepo Vas pozdravljam!

*Vida Obid,
Kmečka izobraževalna skupnost, Proštijška
pot/Propsteiweg 1 A-9121 Tainach/Tinje*

Razstava slik: Portret kmetice, avtorica Christine Zellot iz Rožeka.
(Foto: I. Vencelj)

KONCERT KOROŠKEGA DEŽELNEGA ZBORA – KAERTNER LANDESJUGENDCHOR – V SLOVENSKI FILHARMONIJI LJUBLJANA, 24. APRILA 2009

Dvojezični Koroški deželni zbor pod vodstvom Slovenca Edija Oražeja, ki je zaključil zborovodsko šolo pri slovenski Glasbeni šoli na Koroškem, smo povabili v Ljubljano tudi zato, ker je eden redkih dvojezičnih koroških zborov, ki jih financira Deželna vlada Koroške in ker v njem pojejo ne samo koroški Slovenci, ampak tudi izključno nemško govoreči Korošci. Zanimivo je, kako ti mladi Korošci nimajo nobenega problema peti dvojezično. Trenutno poje v zboru petinštirideset pevcev, od katerih je dobra polovica samo nemško govorečih, zato je posebna vrednost tega zbora glasbeno kulturno sožitje pevcev, ki pojejo tako slovenske kot nemške pesmi, v originalu pa še v obeh koroških dialektih povrhu. V tem zboru glasba res ne pozna meja. V njem pojejo pevci, ki sicer prepevajo v drugih zborih in se dobijo nekajkrat na leto na večdnevni vajah v raznih krajih Koroške, pa tudi Slovenije. Na teh skupnih vajah študirajo nov program in se pri tem še bolj spoznavajo ter družijo.

Nastop Koroškega deželnega zbora. (Foto: L. Sodja)

Za ljubljanski koncert so pevci naštudirali program **ljudskih pesmi vseh celin**, s čimer hočejo povedati, da so odprti do vseh narodov sveta. In res smo slišali narodne pesmi in tudi pesmi upora iz Afrike, Kube, pesmi Romov, iz matične domovine Slovenije in seveda tudi prelepe koroške narodne pesmi. Pri tem so se sami spremljali tudi na tolkala in glasbo včasih dopolnjevali celo z gibom. Tako je vsebina pesmi prišla še bolj do izraza in navdušila poslušalce v skoraj polni Kozinovi dvorani Slovenske filharmonije, med katerimi sta bila, poleg uglednih kulturnih delavcev iz Slovenije in Koroške, tudi avstrijski veleposlanik in visoki predstavnik Evropske zveze v Sarajevu dr. Valentin Inzko ter dr. Boštjan Žekš, minister za Slovence po svetu in v zamejstvu. Zelo uspešen koncert so zaključili s koroško »himno«, Kernjakovo Rož, Podjuna, Zila.

Pred začetkom koncerta je prisotne pozdravil organizator Lovro Sodja, član upravnega odbora, z zahvalo vsem članom upravnega odbora DSAP, ki so pomagali organizirati 7. Koroške kulturne dneve, je pa koncert in s tem tudi celotne Kulturne dneve, zaključil dr. Peter Vencelj, predsednik Društva slovensko avstrijskega prijateljstva.

Koncert so sofinancirali Urad Vlade RS za Slovence po svetu in v zamejstvu, Kulturni forum avstrijskega veleposlaništva, Energetika Ljubljana in Slovenska filharmonija.

Lovro Sodja, tajnik DSAP

IZLET V GORIŠKA BRDA

Na sončno soboto v juniju se je pisana družina članov DSAP iz Ljubljane in prijateljev iz graškega društva odpravila na pot proti Goriškim Brdom z namenom, da preživi prijeten a tudi poučen dan. Naša prva postojanka je bil grad v Gorici, kjer nam je kustos goriškega muzeja dr. Saša Quinzi razkazal grad in nam izčrpno predstavil zgodovino italijanske Gorice. Nato smo pokukali še na drugo stran meje in se ustavili pri zamejskih Slovencih. V Slovenskem Kulturnem centru Lojze Bratož in glasbeni šoli Emil Komel nas je prijazno sprejel gospod Trpin, ki nam je predstavil slovensko manjšino v Gorici. Počasi so se naši želodčki že začeli oglašati in sledilo je okusno kosilo v vasi Medana – Plešivo.

Na izletu v Goriška Brda. (Foto: L. Sodja)

Po obedu smo bili zopet polni energije in tako ni izostalo niti družno prepevanje lepih slovenskih pesmi. Tik pred odhodom pa smo se pri domačinih dodobra založili s češnjami, ki so tako značilne za tamkajšnje kraje. Sledil je obisk gradu Dobrovo kjer nas je sprejel župan občine Brdo g. Franc Mužič. Ker Goriška Brda slovijo po odličnih vinih, seveda nismo ostali brez degustacije njihove zlahodne kapljice ob strokovni razlagi enologa iz grajske kleti. Zadnji del naše poti se je zaključil na Sveti Gori, kjer smo si ogledali baziliko in grob prof. Huberta Berganta, nestorja slovenskih organistov. Polni lepih vtisov smo v zgodnjih večernih urah prispeli v Ljubljano.

Damjana Pangerčič, blagajničarka DSAP

NA POT V POMURJE IN PORABJE

Ni zgolj naključje, da smo se člani DSAP že kar nekaj časa odpravljali v Prekmurje. Zgodilo pa se je, da je naš interes soupadal s programom Slovenskega etnološkega društva in dolgoletne povezave podpredsednice s stanovskimi kolegi so omogočile skupno pot v ta edinstveni predel Slovenije in Madžarske. Z odličnim poznavanjem etnografskih, geografskih in kulturnozgodovinskih danosti nas je v povezavi z drugimi poznavalci strokovnjaki, ki danes ustvarjajo in živijo v vaseh in mestih Pomurja in Porabja, popeljala kolegica, domačinka iz Porabja dr. Katalin Hirnoek Munda, ki je znanstvena sodelavka na Inštitutu za manjšinska vprašanja v Ljubljani. Z njihovo pomočjo smo spoznavali prelepe vasi, zaščitene kulturne, tehnične, zgodovinske naravne in umetnostne spomenike, njihov način razmišljanja, njihove razvojne načrte in v vsem mnogo, mnogo idealizma, ki je često nam, živčim v vsem ugodju v prestolnici Ljubljani, že povsem tuje.

Obisk zavoda Marianum v Veržehu in centra DUO (Center domače in umetnostne obrti) nam je omogočil, da smo se seznanili z bogato vsebino, ki ju povezuje v posebno razvojno enoto. Ta pomaga s svojim razvojnim programom blažiti posledice velike gospodarske in moralne krize, ki je v Sloveniji najbolj prizadela prav kraje v pomurski regiji. Ohranjanje in vrednotenje bogate kulturne dediščine domačih obrti, zato prav tu veliko pripomore k razvoju in poznavanju te pokrajine in njenih prebivalcev. Velika aktivnost in poznavanje problemov Pomurja je s pomočjo njihovih sodelavcev dipl. etnologinje in umetnostne zgodovinarke Tatjane Vokič, dipl. geografa Ivana Kuharja in vodje centra Marianum mnogo doprinesla trenutnemu razvoju v regiji, saj so obrtno dejavnost uspeli vključiti v evropski projekt pod naslovom »Rokodelska akademija«. Brez Marianuma, Centra DUO in Turistično informativnega centra Veržej, bi pokrajina ostala povsem anonimna in dejavnosti domačinov bi bile usojene popolni pozabi.

Naslednji postanek je bil namenjen ogledu naselja ciganov v Kamenci – ne Romov, kot nas je prepričeval poglavar naselja rekoč: »Mi smo Cigani in ne Romi, naš izvor je iz ciganskih skupin v Indiji ...« Evropska pot romske (ciganske) kulture in dediščine – zopet evropski projekt – je naselje dvignila na primerljivo ekonomsko

raven kulturnih dogajanj in izobraževanja otrok. Prav gotovo, vse vidimo skozi prizmo naših zahtevnosti, a korak je storjen. Zanimiv je njihov »muzej« in festival romske kulture, ki ga prirejajo v poletnem času. Zato so vključeni v razvojni program občine, kar jim nudi določeno mero finančne pomoči, samozavesti in zadovoljstva.

Pot nas je nato vodila v Veliko in Malo Polano. Tako bogata naravna dediščina, kot je področje okoli obeh Polan, se je na majhnem prostoru ohranila le v redkih predelih Slovenije. Enako velja tudi za arhitekturno podobo tega prostora. V Veliki Polani smo občudovali urejeno zbirko v rojstni hiši pisatelja Miška Kranjca, čigar osebnost je združevala bogato pisateljsko, politično, publicistično in celo slikarsko ustvarjalnost.

V neprijaznih časih, ki so jim domačini v zadnjem času priče, smo se v Mali Polani spoznavali s programom, ki nudi nekako preživetje obubožanim domačinom, saj jih je večina izgubila zaposlitve v obratih Mure, Planike in še kje. Program izvaja Podeželski center »Pomelaj«, ki je takorekoč »zadruga za razvoj podeželja«. Vanjo je vključenih večje število domačih obrtnikov od lončarjev, pletarjev, pripravljavcev domačega kruha in peciva, čebelarjev do izdelovalcev spominkov itd. Številne šole, društva in drugi obiskovalci obiskujejo center, si ogledajo razstavnici prostor in tudi kupijo najrazličnejše uporabne in spominkarske izdelke. V zadrugi »Pomelaj« je posebej pomemben sedež informacijske pisarne za mlade, kjer ima mladina možnost srečevanj, uporabe računalnikov in interneta ter še druge izobrazbene možnosti v različnih specializiranih delavnicah s področja razvoja podeželja, osebne rasti in praktičnega usposabljanja – npr. pletenja iz slame, koruznega ličja in leskovega šibja. Tudi posredovanje znanja kot je pokrivanje streh s slamo, predelovanje sadja, peka kruha in peciva ter še vrsta drugih zanimanj se odvija v okviru zadruge, s čimer lahko vsaj nekoliko pripomorejo preživetju in boljšemu standardu domačinov Pomurja in Podravine.

V Turnišču smo si ogledali »etnološko« zbirko nekoč bolj premožne vaške družine, nato pa še domačijo, ki je bila kot pomemben spomenik prekmurske arhitekture (t.i. »cimprače«) obnovljena v zadnjem desetletju po navodilih spomeniške službe.

Kovačeva domačija v Turnišču kot muzej na prostem. (Foto: P. Fister)

V vasi Filovci, ki je takorekoč še edino središče lončarske obrti in kjer je bilo še pred desetletji lončarstvo pri vsaki tretji hiši, a je danes v vasi le še troje obrtnikov, smo doživeli edinstven topel sprejem, saj mojster Bojnec ni skrival veselja nad velikim priznanjem Slovenskega etnološkega društva za ohranjanje in varovanje arhitekturne dediščine. Doslej so uspeli predstaviti v svoj »etnomuzej« kar tri cimprače, in jim dati vsaki posebej vlogo in pomen ter tako na najbolj originalen način ponovno oživiti objekte. Obiskovalci smo bili posebej pogoščeni z »bogračem«, ki ga je mojster Bojnec sam pripravil na odprtem ognjišču v črni kuhinji in kjer posebej poskrbi za napovedane skupine obiskovalcev. Vso skrb za predstavljane domačijskih objektov je prevzel sin Tomi Bojnec, ki je absolvent Tehnične fakultete v Gradcu, prve letnike študija arhitekture pa je opravil na Fakulteti za arhitekturo v Ljubljani. Ogled Bojnecjeve domačije v Filovcih je bil morda najbolj zgovoren primer, kako je mogoče z ohranjanjem kulturne dediščine hkrati ohraniti tudi tiste posebnosti izročila, ki naj bi tudi v bodočnosti bile dokaz o narodni in kulturni pripadnosti. Z obnovo in obenem s prenosom ter ponovno postavitvijo značilnih stavb ter uporabo lokalno značilnih gradiv in tehnik gradnje, z nadaljevanjem lončarstva, ki je daleč v preteklost segajoče prav za to območje pomembna dejavnost, s prikazi nekdanjega načina življenja, oblikovanja bivalnega okolja, predvsem pa z vodenjem in s predstavitvijo vseh teh sestavin obiskovalcem je nastala ena od posebnih oblik živega »muzeja na prostem«.

*Na sprejemu na Generalnem konzulatu RS v Monoštru (del skupine udeležencev, na sliki z leve Vencelj, Ana Jeraj, Jože Jeraj, Irena Zdovc, gener. konzul g. Drago Šiftar, Majda Fister, Katalin Munda Hirnoek).
(Foto: P. Fister)*

Naslednji dan smo bili že v Porabju, kjer smo prenočili v hotelu v Slovenskem domu v Monoštru. Sprejelo nas je nenavadno lepo mestece, mirno, čisto, urejeno, kulturno. Vtisi so bili prijetni že zaradi topllega in prisrčnega snidenja na Generalnem konzulatu, kjer nas je sprejel generalni konzul gospod Drago Šiftar s soprogo. Tema pogovorov so bile tudi strokovne povezave sodelovanja študentov arhitekture pri projektih revitalizacije Monoštra in dokumentaciji podeželske arhitekture v območju, kjer živi slovenska

manjšina na Madžarskem. Ogled novega Slovenskega doma, kjer ima svoje prostore Slovensko kulturno društvo, radio in televizija ter slovenski hotel je pustil prijetne vtise posebno po ogledu dokumentarnega filma o življenju slovenske manjšine ter kulturnega delovanja posameznikov in društev. Enako tudi ogled mestnega muzeja, ki ga vodi letošnja dobitnica Murkove nagrade dipl. etnologinja Marija Kozar Mukič. V načrtih ogledov smo imeli še mnogo pomembnih spominskih obeležij, tako obmejni muzej v Števanovcih, ki nosi dosti povedni naslov »soudački muzej« ali tudi »muzejska zbirka o železni zavesi«. Nekdanja obmejna stražarnica, napolnjena z originalnimi eksponati stražarjev, ki so vrsto let preživljali na strogo varovani meji in se srečevali z tragedijami prisilno pretrganih sorodstvenih vezi, je objekt izrednega zanimanja obiskovalcev, ki obiščejo južni predel Porabja. Prav Slovencev je med obiskovalci največ in zanimanje za funkcijo bodoče žice in o incidentih, ki so se pogosto odvijali v teh sicer nenavadno naravno ohranjenih predelih, zbuja vprašanje, kaj je tisto, kar tako priteguje zanimanje obiskovalcev – morda je to tudi občutek, da danes meja ni, da brezskrbno hodimo lahko tudi tam, kjer so se nekoč ljudje tresli že pred legalnimi prehodi meje kaj šele na ilegalnih prebegih, ko je šlo le za golo ohranitev življenja.

Ob Malem Triglavu v najmanjši slovenski vasi na Madžarskem. (Foto: Karel Holec)

Zaključek poti smo namenili obisku najmanjše vasi, kjer živi slovenska manjšina v Porabju – to je bila vas Andovci. Naglo propadanje vasi, ki je v prejšnjem stoletju štela še do 350 prebivalcev in ima v desetih letih enaindvajsetega stoletja le še 50 prebivalcev, je označeno s simboličnim dejanjem, ko so postavili sredi vasi spomenik še živim domačinom. To je morda res upravičeno dejanje, ki odseva vso tragiko izginotja tako neke narodnosti kot propad populacije in s tem propad kulturne krajine. Spomenik takemu razkroju smo spoznali tudi v veliki želji po prezentaciji »porabske domačije«, ko obnavljajo 150 let staro hišo skupaj z vsemi gospodarskimi poslopji in jo želijo spremeniti v muzej na prostem. Vse udejanjanje idej vodi domačin Karel Holec, pisatelj in pesnik, (slišali smo tudi sestavek

v narečju, odlomek iz njegove knjige, ki je pisana v porabščini, prekmurščini in madžarščini) fotograf in vodja obnove domačije, ki bo v bodoče novi muzejski prikaz porabske domačijske arhitekture. Posebna zanimivost pa je bližnji »mali Triglav«, ko so v bližino omenjene domačije dejansko prenesli iz doline Vrat pod Triglavom veliko skalo, ki jo je podaril Triglavski narodni park, ter jo vzdali na svojem ozemlju – v podstavek pa simbolno vzdali vaške grbe vseh sedmih vasi in treh mest, kjer še žive Slovenci na Madžarskem.

Majda Fister, podpreds. DSAP

OB EKSKURZIJ V POMURJE IN PORABJE: MEDKULTURNI DIALOG – HORIZONTALNO IN TUDI VERTIKALNO

Novodobna srečanja kultur civiliziranega sveta so za svoj in obstoj sosedov morala preseči stoletno ali ponekod kar večtisočletno razmerje nadvladovanj in podrejanj te ali one kulture, kar je ničkolikokrat pripeljalo do pogubnih vojn ali celo do popolnega uničenja etničnih skupin. Tudi zato smo Slovenci, kot relativno maloštevilen narod, tako zelo občutljivi na vsakokratno spodsekavanje naših kulturnih korenin in odrekanje naše pravice do prvobitnosti in obstoja. Pred leti priljubljena anglosaksonska beseda »multikulturalnost« je danes nadomeščena z bolj dostojnim izrazom »medkulturni dialog«, ki mu zaupam, saj v bistvu vendarle nagovarja k strpnemu pogovoru, spoznavanju in reševanju morebitnih sporov. Zato je človek res lahko vesel, da obstajajo društva in skupnosti, ki gojijo obmejna prijateljstva in nagovarjajo sebi sosednje narode. Zato je človek lahko samo vesel udeležbe dobro mislečih in predvsem radovednih ljudi na strokovni ekskurziji v Prekmurje in Porabje, ki jo je 10. in 11. oktobra 2009 pripravilo Slovensko etnološko društvo, udeležilo pa se je veliko število članov Društva slovensko avstrijskega prijateljstva.

Ciganska (romska) hiša v Črenšovcih. (Foto: V. Hazle)

Recimo mu horizontalni medkulturni dialog – ta je pomemben pri navezovanju stikov in pridobivanju znanj tudi s skupinami, ki so bila dolgo marginalnosti našega kulturnega okolja. Ciganov, ali kot jim nekateri danes pravijo Romov, so se tudi naši ljudje v preteklosti več ali manj izogibali in se jih bali zaradi nepoznavanja njihovega življenja in kulture. Dandanes se stvari k sreči izboljšujejo in prav na omenjeni strokovnosti smo lahko spoznali vse možne razsežnosti horizontalnega medkulturnega dialoga, ki se je razpel med skupino Slovencev in Ciganov. Mislim, da sem takrat v romski vasi Kamenci pri Črenšovcih v Prekmurju vsaj petim Ciganom prvič segel v roko – prej te možnosti v življenju nisem imel, ali pa je nisem znal izkoristiti ...

V romskem naselju Kamenci v Črenšovcih v Prekmurju so si ciganski poglavar Ludvik Levačič in drugi pripadniki skupnosti uredili zgleden muzej na prostem z značilno hišo, polno vsemogočega stenskega okrasja, pohištva in naprav. Uredili so si tudi prijeten prireditveni prostor s šotorom, kjer so vaščani prodajali svojo najnovejšo zbirko pripovedk, množico spominkov in drugih reči, ki odsevajo njihov iskriivi pogled na življenje.

Značilna »butana« hiša v Andovcih. (Foto: V. Hazler)

A mene je bolj kot živobarvni »muzej« pritegnila manjša lesena stavba, zgrajena iz stojk, pletenih sten, ilovice in slame. Nekoliko že nagnjena stoji ob poti od hiše vaškega poglavarja do »muzeja«. Ob tem enoprostornem bivališču, ki je stoletja omogočal prezimovanje številnim ciganskim družinam, se človek zresni in ostrmi nad drugo možno obliko dialoga, ki mu jo ponuja ciganska kultura – nad vertikalnim kulturnim dialogom. Cigani, oziroma Romi, so nam vsem na tem »po evropsko civiliziranem« kontinentu ohranili več kot tritisočletno kulturo gradnje, ki v približno taisti obliki sega v neolitski čas, ko so nekateri maloštevilni nosilci naših pra-pra genov gradili menda prav takšne hiše kot so jih v »dobri praksi kulture gradnje« ohranili nam in sebi Cigani. Zato moj poklon Ciganom za ta verjetno nezavedni vertikalni medkulturni dialog, ki sega v bistvu globoko od daljne neolitske dobe do današnjih dni. V takšnih

hišah prekmurski Cigani danes ne stanujejo več. Nekoč, še pred nekaj leti, pa so jih gradili po vsej nekdanji »Jugi«, ko so v takšnih in podobnih bajtah še preživljali dneve svobodnega ciganskega življenja »tam doli v Makedoniji, Srbiji« in povsod, kjer so jih »civilni« sprejemali medse. In prav ta opletena bajta je izvrsten spomenik tisočletni kulturi stavbarstva, ko so si naši in ciganski predniki gradili domove in gospodarska poslopja le s tesanim lesom, vejnim opletom, ilovico in slamo. Nekaj podobnega danes še najdemo na Tolminskem in Kobariškem pri kozolcih, a to je že druga, z genetsko-strukturalnega vidika zgodba vendarle zelo podobna opisani.

Naslednji horizontalni medkulturni dialog smo udeleženci ekskurzije doživeli tudi v Porabju, ko nas je pot peljala od »plošče živečih vaščanov« v vaškem središču Andovci do hiše pri »Malem Triglavu«. Med potjo popotnika pritegne pogled na »utrujeno« domačijo s hišo, gospodarskim poslopjem in svinjakom, ki povezani skupaj zapirajo osrednje dvorišče z vodnjakom. Zanimiv je predvsem svinjak, ki je zgrajen v celoti po starem iz nabite ilovice in vej. Večina pohodnikov ga ne opazi v tej podobi. A ta svinjak je del globokih sporočil današnje in pretekle resničnosti, ki lahko postane tudi izziv za življenje v bodoče, saj so gradnja v lesu, ilovici, slami ali kamnu energetsko najbolj ugodne in omogočajo naš spravljlivejši medkulturni dialog z okoljem – prostorom. Ta svinjak je tudi relikv nekonce učinkovitih medkulturnih dialogov Slovencev, Madžarov, Avstrijcev in Hrvatov, ki so polnili kulturni prostor širšega Porabja. Še danes podobno grajene stavbe srečamo globoko v Podravini, v Obsotelju, pod Donačko goro, v Dolgovaških Goricah in tudi na južnem Gradiščanskem.

Prof. dr. Vito Hazler

POT PO OMANOVIH UMETNIŠKIH STVARITVAH NA KOROŠKEM

V oktobru 2010 je bila v okviru DSAP izvedena »Pot po Omanovih umetniških stvaritvah na Koroškem«, ki je bila za udeležence resnično odkritje visoke ravni umetniškega ustvarjanja koroških Slovencev. Odkrivanje in spoznavanje najkvalitetnejših likovnih dosežkov kot nadgradnje visoke kulturne dediščine in identitete koroškega prostora je bilo dopolnjeno z neposrednim srečanjem z umetnikom ter spremljano s strokovno razlago tako likovnih kot duhovnih sestavin njegove umetnosti.

Slikar in grafik Valentin Oman, rojen v Sv. Štefanu/Finkenstein ob Baškem jezeru na Koroškem, je po študiju na Dunaju in v Ljubljani postal eden najpomembnejših slikarjev svoje – lahko bi rekli širše – domovine, saj kot soboden umetnik še vedno živi v rojstnem kraju, ustvarja in razstavlja pa predvsem v prekomejnem »slovenskem« prostoru in hkrati tudi v danes končno povezanem »evropskem« okolju. V delih, ki

so bila na ogled v okviru te pomembne ekskurzije, je bilo mogoče spoznati ves odmev na njegove življenjske izkušnje z doživetji strahot druge svetovne vojne, s problemi in pričakovanji človeka kot posameznika in kot dela skupnosti, s pričakovanji prihodnosti in hkrati z izjemno doživetim povezovanjem s preteklostjo ter še zlasti z njegovo sposobnostjo, da s svojimi umetninami nadgrajuje in oplemeniti najpomembnejšo arhitekturno dediščino ter jo hkrati ohranja.

Udeleženci Poti po Omanovih umetniških stvaritvah s slikarjem v njegovi rojstni vasi. (Foto: L. Sodja)

Pot je vodila od Omanovih zadnjih, lahko bi rekli slikarsko-arhitektonskih stvaritev, kjer povsem avtorsko oblikuje podobe in simbole okenskih stekel. S tem ustvarja posebne svetlobne in oblikovalske učinke v sakralnih stavbah in je obenem eden redkih današnjih umetnikov, ki razume kako je v preteklosti prav tovrstna kulturna dediščina v našem širšem prostoru združevala simbolne oblike notranjosti cerkva z barvnimi okni, ki so ustvarjala poduhovljeno in od grobe zunanosti ločeno okolje, namenjeno duhovnemu poglobljanju posameznika in družbe. Umetnik je sam predstavil vzroke za tako oblikovanje, obenem pa tudi vrsto tehničnih in oblikovalskih podrobnosti ter veliko širino iz katere njegove umetnine nastajajo – na izvedbeni ravni je danes pri njem to kar povezuje v svetovnem okviru. Tovrstne Omanove umetnine je bilo mogoče spoznati ob umetnikovi neposredni razlagi v bližini njegovega rojstnega kraja.

Drugo skupino ali umetniški cikel, kot to razlagajo strokovnjaki, je predstavljal ogled Omanovih poslikav notranjosti cerkve na Plešivcu pri Celovcu, kjer je sam obiskoval šolo v nekdanjem Marianišču. Tu je v okviru izjemno velike naloge za poslikavo notranjosti ustvaril svoj najbolj značilen slog. V njem je združil osebni pogled na življenje človeka in njegovo značilno skupnost hkrati z vlogo slikarske kulturne dediščine v tem prostoru. Mnoge freske na stenah najpomembnejših stavb so skozi stoletja sicer izgubljale številne detajle a so v svojih obrisih ostajale do danes nepogrešljiv dokaz in sestavina ustvarjalnosti daljnih naših prednikov. S posebnimi tehnikami je zato Oman sledil tako razumljeni vrednoti največkrat le delno ohranjenih najstarejših poslikav in v svojih

povsem modernih tehnikah oblikoval nove upodobitve, ki spet dokazujejo, da je človek sicer minljiv a hkrati večer v svojih posebnostih kot del duhovne kulturne dediščine. Podobna razmerja, vendar vedno znova prilagojena značilnostim vsake arhitekture je bilo mogoče prepoznati v okviru ekskurzije še na drugih primerih, spremljane pa so bile s strokovno razlago prof. dr. Petra Fistra.

Kot povsem slikarski cikli so bili predstavljeni v Tinjah in v Pliberku. Na njih je Oman izrazil svoje življenjske izkušnje od globoko poduhovljenih navezav na krščanstvo kot enega od temeljev ne le slovenske ampak tudi evropske in še širše kulture do spoznanj o mnogih negativnih dejanjih in dogodkih človeštva. Z izjemno poglobljenimi razlagami o pomenu in vlogi slikarjevih stvaritev v Tinjah v Katoliškem domu prosvete Sodalitas nas je sprejel njegov vodja Jože Kopeinig. Tu se je prav zaradi tako toplega sprejema ustvarilo ob kosilu tudi čudovito vzdušje med udeleženci ekskurzije. Zaključek v Pilberku pa je pokazal tudi še enega od slikarskih Omanovih ciklov. S svojimi že večkratnimi križevimi poti v njemu značilnih slikarskih tehnikah povezuje človekovo zgodovino zadnjih tisočletij, saj ne upodablja več le znane prizore Kristusovega trpljenja, ampak jih povezuje s sodobnimi potmi trpljenja.

Za opisano pot po Omanovih slikarskih dosežkih je resnično mogoče ugotoviti, da je bilo to eno od najbolj poglobljenih spoznavanj skupnega slovensko-avstrijskega prostora in v tem okviru še posebej tistega dela, ki združuje Slovence pa tudi različne narode v skupni človeški kulturni prostor.

Prof. dr. Peter Fister

DELOVANJE KLUBA KOROŠKIH SLOVENCEV V LJUBLJANI (KKS-LJ) V LETIH 2009/2010

Klub v Ljubljani deluje že od leta 1928. Poudarek njegovega programa je v pomoči koroškim in drugim zamejskim Slovincem ter v pospeševanju čezmejne kulturne in znanstvene izmenjave. Leta 2007 sta za to ljubljanski in mariborski KKS prejela najvišje priznanje koroških Slovencev, Tischlerjevo nagrado.

Na približno deset dni razpošiljamo e-okrožnice z najjavami kulturne izmenjave z zamejstvom (sedaj redno že na več kot 500 naslovov v RS in zamejstvu, za večje prireditve tudi čez 1000) ter občasno še pisne okrožnice (na 280 naslovov klubskih članov in na nekaj deset naslovov posebej vabljenih). Sodelujemo s tiskanimi in elektronskimi mediji v Sloveniji, na avstrijskem Koroškem in na Tržaškem. Vsako leto sodelujemo pri organizaciji Koroških kulturnih dnevov v Ljubljani, ki jih prireja DSAP. Letno pripravimo po par predavanj (lani npr. o dr. Juliju Felaherju), predvajanj filmov (lani predpremierno o Pavlu Kernjaku), tiskovnih predstavitev zamejskih založb ipd. Tako smo 16. 12. 2009 predstavili knjižni dar Slovenske prosvetne zveze, 21. 1. 2010 pa s celovško

Mohorjevo tri literate iz Avstrije na večeru »Slovenska beseda in pesem nas povezujeta«. Več članov kluba je s predavanji sodelovalo na znanstvenih posvetih v zamejstvu in v Ljubljani ter pri različnih strokovnih publikacijah, v letu 2009 pa tudi pri snemanju dokumentarnega filma TV Slovenija o nekdanji podpredsednici kluba, prvi slovenski doktorici naravoslovja dr. Angeli Piskernik.

Klubski avtobusni izlet je 27.8.2009 vodil po koroških poteh dr. Piskernikove in se zaključil s predavateljskim večerom v Železni Kapli. Vsako leto popeljemo avtobus poslušalcev na koncert »Koroška poje« v Celovcu; letos je to že bilo 7. marca. V manjših skupinah klubski člani obiščemo še kak ducat prireditev na Koroškem in v Italiji; že letos 28. januarja (z minibusom) podelitev Tischlerjeve nagrade Bernardi Fink Inzko.

Od novembra 2008 po več desetletjih spet vadi in na naših prireditvah nastopa klubski mešani pevski zbor okoli 20 mladih koroških študentov v Ljubljani.

V 800 izvodih izdajamo klubsko revijo Koroški vestnik – KV. Trojna številka letnika 2009 obsega nad 200 strani gradiva o kulturni dediščini kot podlagi za čezmejno sodelovanje med avstrijsko Koroško in Slovenijo. V letu 2010 pripravljamo še več zvezkov revije. Razmeroma živahne klubske spletne strani so na www.inv.si pri Inštitutu za narodnostna vprašanja. Tu je na naslovu »Erjavčeva 26« uradni sedež kluba, prav tako pa DSAP in partnerskega Kluba tržaških Slovencev, s katerim pripravljamo okroglo mizo »Ko študent v Ljubljano gre...«

Klub skrbi za manjša uporabna darila zamejskim izobraževalnim zavodom in kulturnim društvom, za pogostitve ob gostovanjih v Ljubljani in za podporo koroškim študentom prek Sklada Prežihovega Voranca (nekdanjega klubskega predsednika). Vzdržujemo in postopno revitaliziramo stoletno stanovanjsko hišo na Dolenjski c. 18 (od denacionalizacije v lasti KKS-LJ). V letu 2009 smo sofinancirali spominski plošči Matiju Majarju Ziljskemu in skladatelju Antonu Jobstu v Ziljski dolini.

predsednik KKS-LJ: Janez Stergar

KLUB KOROŠCEV LJUBLJANA – NA PRAGU POLNOLETNOSTI

Leto 2010 je za Klub Korošcev Ljubljana volilno leto. Dan volitev bo še posebej primerna priložnost za obujanje spominov na rojstvo KKL-a, kot v skrajšani obliki poimenujemo naše društvo (ustanovljeno je bilo dne 2. decembra 1993), priložnost za oceno dosedanjega delovanja in za načrtovanje ali pa vsaj za razmišljanje o bodočih dejavnostih in klubskih funkcijah.

V preteklih letih smo bili na pobudo naših članov zelo aktivni na različnih strokovnih, družabnih in športnih področjih. Naša druženja običajno potekajo v Rdeči dvorani lokala Slamič »Kava & čaj« v Kersnikovi ulici 1 v Ljubljani, in to vsak prvi četrtek v mesecu, kjer organiziramo »okrogle mize« s Korošci, uveljavljenimi na najrazličnejših področjih, kot predavatelji.

Tako smo si dne 6. januarja 2009 ogledali film »Izgubljene iluzije«, film o Matiji Majarju – Ziljskem, dne 5. februarja smo poslušali mag. Marijana Štrikarja, ki nam je predstavil Kršitve pravic državljanov v postopkih z uradi; dne 5. marca 2009 smo imeli Ravenske razglede z ravnskim županom g. Tomažem Roženom; dne 21. marca 2009 je bil tradicionalni Koroški ples; dne 2. aprila 2009 nas je župan občine Mežica, g. Dušan Krebel popeljal v Mežico skozi čas; dne 7. maja 2009 smo se vprašali: Gredo Bricmana in Catbriyur v Los Angeles?; 6. in 7. junija smo se potepali po Moravskih Toplicah in okolici; julija in avgusta smo se individualno pripravljali na jesenske aktivnosti, dne 3. septembra 2009 smo spoznali Namesto lesarske, medijsko kariero Jožeta Brusa; dne 19. septembra 2009 smo organizirali Izlet na Kras in Primorsko; dne 1. oktobra 2009 sta bili nam predstavljeni knjigi Črjanke Majde Ravnikar, ki je svojo knjigo nasloвила Koroška, Moj mali veliki (smučarski) svet; generalmajor v pokoju Marijan F. Kranjc pa je predstavil dokumentarno monografijo Franjo Malgaj: Vojni spomini 1914–1919, ki jo je uredil skupaj z Malgajevim pranečakom Jankom Štampflom; dne 5. novembra 2009 smo ugotovili, da Prevaljam ne manjka projektov, kar nam je zagotovil dr. Matic Tasič, župan občine Prevalje in dne 3. decembra smo se poslovili od leta 2009 s harmoniko, citrami in kitaro: za instrumente so prijeli trije Lešnikovi otroci z ekološke turistične kmetije v Galavabuki, pet kilometrov iz Slovenj Gradca proti Kopam: sedemnajstletna dijakinja Karmen Javornik za citre, štirinajstletni Andrej za »meh« in komaj osemletni Martin za kitaro. Leto 2010 smo začeli 21. januarja z Večerom slovenske besede in pesmi v DSP in ga kulturno nadaljevali 4. februarja z vodenim ogledom Moderne galerije in razstave Zorana Mušiča.

Naj bo dovolj poročila o našem delu, ki ga sicer lahko preberete v Biltenu ali pa na naši spletni strani: www.klubkoroscevljubljana.si. Ponosni smo lahko, da seže glas o našem delovanju v vse kraje naše domovine, kar nedvomno prispeva k temu, da se v klub včlanjujejo nove članice in člani, ki s svojimi predlogi glede posameznih aktivnosti bogatijo naše delovanje. Zahvala za pestro delovanje kluba gre predvsem odbornikom, aktivnim članom, donatorjem pa tudi prijateljskim klubom, s katerimi skupaj osmišljamo društveno sobivanje.

Predsednik KKL-a: Mag. Janko Arah

NEKAJ PRIREDITEV IZ PROGRAMA AVSTRIJSKO-SLOVENSKEGA DRUŠTVA IZ GRADCA V LETU 2010

- Petek, 26. marca 2010, v Zavodu Sv. Stanislava, Študa 23, Ljubljana Šentvid: *razstava »Predmetno in abstraktno«*. Razstavljata umetnika Sepp Steurer iz Gradca in Urška Heler iz Ljubljane.
- Sobota, 12. junija 2010, v Pavlovi hiši v Potrni/Laafeld (Avstrija): *Srečanje zborov in literarni večer* – skupna prireditev z Društvom čl. 7 za avstrijsko Štajersko.

- Sobota, 11. september 2010: *kulturni izlet v Slovenijo – Goričko in Prekmurje*.
- Sobota, 25. septembra, v dvorani Svetovnega slovenskega kongres, Cankarjeva 1/IV, Ljubljana: *Srečanje društev ob svetovnem dnevu jezikov*.
- Sobota, 13. novembra 2010, v hotelu Bokan v Gradcu: *17. GALA VEČER PRIJATELJSTVA*.

VSEBINSKA OPREDELITEV 8. KOROŠKIH KULTURNIH DNEVOV V LJUBLJANI OD 12. DO 23. APRILA 2010

Letošnji dnevi so uokvirjeni v čas od 12. do 23. aprila 2010. Iz predlogov institucij, ki sooblikujejo program KKD, se je UO DSAP odločil za osrednji otvoritveni dogodek – odprtje likovne razstave Gustava Januša – ob njegovi 70. letnici, dopolnjeno z literarnim branjem njegovih pesmi. Slavnostna otvoritev KKD bo na ljubljanskem gradu in bo povezana z otvoritvijo likovne razstave ter koncertom pevskega kvarteta »Hartmance«, pevke, ki oživljajo pesmi pesnice Milke Hartman iz Libuč v Podjuni. Gustav Januš je nenehno snujoči iskalec pesniške in slikarske govore, razpet med slovensko in nemško govoreči kulturni prostor, v svojih stvaritvah zelo subtilen in nenasilen do sveta in prav iz teh vzrokov ga kaže predstaviti Ljubljani.

Glasbeni koncertni program bo oblikoval Mešani pevski zbor Sele pod vodstvom znanega pevovodje Romana Verdela. Koncert bo izveden v veliki dvorani Grand Hotela Union. Prvič bo KKD obogatil orgelski koncert Andreja Feiniga in Aleksandra Kassla. Orgelski koncert bodo umetniki izvedli v frančiškanski cerkvi Marijinega oznanjenja v Ljubljani. Gledališki del bo izpolnila predstava Mladinske gledališke skupine KPD Šmihel »Kdo je Fabio?«. Lutkovno predstavo bodo podobno kot vsako leto po svojem izboru oblikovale lutkovne skupine, letos bodo to skupina iz Celovca Navihanci, ki so pripravili igrico Svetlane Makarovič »Sapramiška« po dogovoru s Krščansko kulturno zvezo. Odigrali jo bodo v novih prostorih Mini teatra v Križevniški ulici.

Naslednja prireditev, ki smo jo uvrstili v letošnji program KKD, je vsekakor izjemno zanimiva predstavitev zbirke, ki jo izdaja v svojem knjižnem programu Slovenska prosvetna zveza v Celovcu z naslovom »Proti pozabljenju«. Gre za zelo pričevalno serijo knjig, avtorjev Haderlapa, Jelena, Kolenika, Kukovice, Kuharja, Schlaperja in še nekaterih, ki so jim vsem skupna ideja dogodki, katerim so bili v življenju priče, obenem pa poglavitna zahteva, da se skušamo zoperstaviti t.i. zamolčanju, pozabljenju, potlačenju spominov. Pričevanja koroških Slovencev (v knjižni obliki in kot filmski dokumenti) so pričevanja ljudi, ki so s svojim delom zaznamovali kulturno in politično dogajanje na avstrijskem Koroškem.

Upravni odbor DSAP

PROGRAM

8. KOROŠKIH KULTURNIH DNEVOV

Torek, 13. aprila ob 18.00 uri, Ljubljanski grad – palacij: *otvoritev razstave koroškega slikarja in pesnika Gustava Januša* iz Št. Jakoba v Rožu. Slikar bo razstavil več svojih del in bral nekaj svojih pesmi, predstavil ga bo dr. Janko Zerzer. Glasbeni okvir: sestre Hartmann iz Celovca bodo zapele priredbe pesmi Milke Hartman. Pokrovitelj otvoritve in razstave: Mestna občina Ljubljana.

Četrtek, 15. aprila ob 19. uri, Šentjakobsko gledališče v Ljubljani: *gledališka predstava »Kdo je Fabio?«*, delo Alenke Hain, v izvedbi Mladinske gledališke skupine »Vsi na kup« KPD Šmihel v režiji Alenke Hain.

Sobota, 17. aprila ob 18. uri, Mini teater, Križevniška 1, Ljubljana: *predstava »Sapramiška«* Svetlane Makarovič, v izvedbi lutkovne skupine SKD »Navihanci« iz Celovca in v režiji Tineta Varla.

Nedelja, 18. aprila ob 19.45 uri, frančiškanska cerkev Marijinega oznanjenja v Ljubljani: *Orgelski koncert koroških organistov* – Andrej Feinig iz Sveč in Aleksander Kassl iz Podgorja pri Št. Jakobu. Izvajala bosta skladbe J.S. Bacha, A. Pierre-Boélyja, F. Schmidta, J. Langlaisa, F. Mendelssohna Bartholdyja in K. Estermana. V sodelovanju z Župnijo Marijinega oznanjenja.

Ponedeljek, 19. 4. 2010 ob 17.30, dvorana Slovenske matice, Kongresni trg 8/I, Ljubljana: *Pričevanja proti pozabi*. Moderacija: Horst Ogris, nekdanji kulturni urednik slovenskih sporedov ORF. Pričevalca: Franc Kukovica, upokojeni učitelj; živi v Žitari vasi na avstrijskem Koroškem, Bogdan Mohor – Ston, partizan na avstrijskem Koroškem in zapornik v Bileči; živi v Kranju. Spored: uvod z utrinki dokumentarnih filmov in predstavitev spominske literature. V sodelovanju s Klubom koroških Slovencev v Ljubljani.

Torek, 20. aprila ob 19.00 uri, Grand hotel Union – Unionska dvorana: *koncert koroških narodnih pesmi Mešanega pevskega zbora Sele* pod vodstvom Romana Verdela v spomin na koroška skladatelja Pavla Kernjaka in Franza Treiberja. V sodelovanju z Grand hotelom Union.

PROGRAM OSTALIH PRIREDITEV ZA LETO 2010

Zbor članov bo **24. 3. 2010** ob 17:00 uri v prostorih SSK.

KKD bodo potekali od **13. 4. 2010** do **20. 4. 2010** na različnih prireditvenih prostorih.

19. 6. 2010 izlet k Vrbskemu jezeru, kosilo v gostilni Ogris v Bilčovsu, ogled romarske cerkve v Podgorju pri Šentjakobu in ogled Goršetove galerije v Svečah v Rožu v organizaciji Lovra Sodje in Petra Venclja.

11. 9. 2010 izlet v Belo krajino: Organizatorja Majda Fister in Aleš Mižigoj v sodelovanju z domačini in raziskovalci ljudskega izročila.

25. 9. 2010 bo naše društvo soorganiziralo obisk graškega Društva avstrijsko-slovenskega prijateljstva v Ljubljano ob svetovnem dnevu jezikov.

16. 10. 2010 je predviden izlet v Furlanijo v organizaciji Aleša Mižigoja in Petra Venclja.

V prvi polovici novembra v prostorih Galerije Družina razstava »Na/proti«, ki jo je pripravila SPD Zarja v Železni Kapli, spremljano s filmom »Hotel Obir«, ki ga je pripravil Univerzitetni kulturni center Unikum Celovec. Skupna tema je propadanje Železne Kaple kot posledica nacionalnih in socialnih konfliktov v tem obmejnem okolju v določenem času.

V prvi polovici decembra bo prednovoletno srečanje članov društva DSAP na Medexu.

Ob našem programu je zaželeno, da se udeležimo tudi ostalih prireditev sorodnih društev iz Celovca in Gradca – nekaj le teh je omenjenih tudi na predzadnji strani glasila.